

Aktivitetskrav inom försörjningsstödet – för arbete, egenförsörjning och nationell likformighet

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågors (MUCF) yttrande utgår från regeringens mål att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen.

MUCF ser positivt på att utredningens förslag om att lagen tydligare beskriver att en kommun ska kunna ställa krav på att en person deltar i aktiviteter. MUCF ser också positivt på utredningens skrivningar om aktivitetskrav som ett sätt att öka individens psykiska välbefinnande genom att komma ut i sociala sammanhang och därmed minska isolering. Förutom att den vuxna individen gynnas gäller detta även de eventuella barn och unga som bor i samma hushåll.

MUCF tillstyrker förslaget och förordar utredningens alternativa förslag. Det alternativa förslaget (kap.8) har högre fokus på att bryta passivitet hos grupper och individer som i dag helt saknar aktiviteter.

Det alternativa förslaget skulle vara ett första steg mot huvudförslagets innehåll, men för det krävs en arbetsmarknadspolitik som i högre rad tillgodoser behov av stöd och insatser för individer som länge stått utanför studier eller som varit långtidsarbetslösa.

Utifrån den sakkunskap¹ myndigheten har om unga som varken arbetar eller studerar (uvas) finns skäl att betona att individer med behov av försörjningsstöd nödvändigtvis inte har möjlighet att utföra arbetsuppgifter på heltid som huvudförslaget anger. En individ som befinner sig utanför arbetsmarknaden kan av olika anledningar ha en låg arbetsförmåga och därför inte haft en fungerande sysselsättning under en längre tid. Ett krav på att delta på heltid kan försvåra möjligheterna för individer att delta och effekten riskerar då bli den motsatta i form av försämrad hälsa och välmående. Däremot är intentionen om ökat deltagande viktig för att dels klara självförsörjning, dels för att bryta ensamhet och komma in i sammanhang som kan stärka individen.

¹ I remissvaret hänvisas till rapporter från MUCF: "Ett långvarigt utanförskap - Olika utmaningar för unga som varken arbetar eller studerar" (2020); "Ett liv som andras – om ungas ekonomiska utsatthet, Fokus 22" (2022); "Olika villkor för etablering – Lokala förutsättningar och stöd till unga som varken arbetar eller studerar, Fokus 23" (2023) och "Platsens betydelse – Ungar på landsbygd, Fokus 24" (2024).

Unga inom uvas-gruppen har ofta multipla utmaningar och diagnoser där psykisk ohälsa, funktionsnedsättningar och somatiska sjukdomar är vanligt förekommande. Det gör att många individer inom gruppen behöver en långsam återgång till studier eller till arbete. Här är det alternativa förslaget att föredra då det fokuserar på att bryta individens passivitet och ge möjlighet till ett sammanhang och möjlighet att bryta, ett ofta långvarigt utanförskap, och en passivitet.

MUCF kan konstatera att det finns en risk att aktiviteterna inte uppfattas som meningsfulla om utbudet av aktiviteter är för litet eller de behövande är för många i förhållande till tillgängliga platser. Myndigheten ser också med oro på de uppenbara ojämlikheter som finns mellan kommuner i dag och vad det betyder för huvudförslaget.

MUCF kan också, utifrån regeringsuppdraget om att stödja aktörer som arbetar med unga som varken arbetar eller studerar, konstatera att det krävs bra samverkan mellan offentliga aktörer på lokal, regional och nationell nivå för att förändra situationen för unga som varken arbetar eller studerar. Så MUCF kan konstatera, liksom utredningen, att det behövs en annan form av nationell styrning och likriktning och att utredningens huvudförslag inte är utformat för det. Utan det är det svårt att göra en uppföljning av effekterna.

MUCF håller med om att det behövs en delegation som stöd till aktörer som ska utföra aktivitetsstöd som beskrivs i huvudförslaget (7.17). Med tanke på MUCF:s sakkunskap och att myndigheten redan har upparbetade strukturer och arbetssätt för samordning och stödjande av aktörer på lokal, regional och nationell nivå bör MUCF medverka i delegationen.

I detta ärende har vikarierande generaldirektör Stefan Holmgren beslutat. Utredare Victoria C Wahlgren har varit föredragande. Remissamordnare Kenneth Condrup har deltagit i den slutliga beredningen av ärendet.

Stefan Holmgren
Vik. generaldirektör

Victoria C Wahlgren
Utredare